C U R T E A D E A P E L B Ă L Ţ I

Dosarul nr.21rji-61/2024 Judecătoria Soroca sediul Central

Judecător: Ghenadie Tocaiuc

D E C I Z I E
În numele Legii

27 februarie 2024 **mun. Bălți**

Colegiul penal al Curții de apel Bălți

În componența:

Președintele completului: Ion Talpa

Judecătorii: Oxana Mironov și Svetlana Șleahtițki

a judecat în ordine de recurs, recursul Directorului Penitenciarului nr. 6 Soroca, inspector principal de justiție, Viorel Țîmbaliuc declarat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 14 decembrie 2023, privind admiterea plângerii depusă de Ceban Nicolae, împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

după expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La 23.11.2023, în cadrul Judecătoriei Soroca (sediul Central) a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Ceban Nicolae împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenței Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului, garantate de art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

În motivarea plângerii condamnatul indică că, se deține în continuare în Penitenciarul nr. 6 Soroca în condiții degradante menționînd că suprafața ce revine fiecărui condamnat nu este respectată, în celule umiditatea este ridicată, sunt insecte parazitare, calitatea și cantitatea hranei nu este corespunzătoare, accesul la servicii medicale este limitat, la fel accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale nu este respectat.

Solicită reducerea termenului de pedeapsă odată cu constatarea încălcării drepturilor garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale referitor la condițiile de detenție.

Prin încheierea Judecătoriei Soroca sediul Central din 14 decembrie 2023, s-a admis plângerea condamnatului Ceban Nicolae împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

S-a constatat faptul că, Ceban Nicolae a fost deţinut în perioada 09.09.2021-11.12.2023, în Penitenciarul nr. 6 Soroca, 823 (opt sute douăzeci și trei) zile, în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

În condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de pr.penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Ceban Nicolae cu 82 (optzeci și două) zile, pentru perioada de 820 (opt sute douăzeci) zile, în care s-a aflat în detenţie, cu calcularea a 1 (unu) zile de reducere pentru 10 (zece) zile de detenţie.

În privința perioadei rămase de 3 (trei) zile, calculate în condițiile art. 473^4 alin. (4) din Codul de pr. penală, care nu pot fi reduse, instanţa de judecată a considerat necesar de a le lasa în continuare la termenul de executare a pedepsei.

Termenul pedepsei definitive de 19 (nouăsprezece) ani închisoare, stabilit lui Ceban Nicolae prin sentința Judecătoriei Soroca (sediul Florești) din 24.06.2014, s-a redus cu 82 (optzeci și două) zile.

S-a obligat administrația instituției penitenciare nr. 6 Soroca, potrivit art. 473^4 alin. (3) Cod de pr.penală, să înlăture condițiile precare de detenție în termen de 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanța de judecată despre executarea încheierii.

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus directorul Penitenciarului nr.6 Soroca, inspector principal de justiție Viorel Țîmbaliuc, solicitând casarea ei în partea reducerii pedepsei condamnatului, din considerent că deținutul nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman sau degradant.

Susține recurentul că, judecătorul de instrucție a apreciat superficial probele prezentate de reprezentatul instituţiei privind condiţiile de detenţie din instituţiile penitenciară în care este deţinut Ceban Nicolae.

Menționează, recurentul că, instanța de fond la soluționarea cauzei nu a luat în considerație ordinal MJ nr.150 din 10.06.2022 privind stabilirea tipurilor de penitenciare, sectoarelor de detenţie create în cadrul acestora şi a capacităţii de deţinere pentru fiecare instituţie -Capacitatea totală a Penitenciarului nr.6-Soroca constituie 753 locuri, cu respectarea normei de spaţiu minim de 4 m2 pentru un deţinut (la moment fiind 545 condamnaţi).

Prin urmare, la aprecierea condiţiilor de detenţie corespunzător plângerii adresate Ceban Nicolae, judecătorul de instrucţie s-a ghidat exclusiv de alegaţiile declarative ale condamnatului şi constatările generale indicate în rapoartele instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu respectării drepturilor omului. Astfel, raportându-le, per ansamblu, la prevederile legale ce guvernează speţa, instanţa a apreciat că plângerea acestuia este una întemeiată si urmează a fi admisă cu emiterea unei soluţii în favoarea condamnatului, bazându- repetate rânduri de Comitetul ONU împotriva torturii (2014, 2017), Comitetul european pentru prevenirea torturii (2015-2019), Avocatul Poporului (2002-2019) precum, Consiliul pentru prevenirea torturii (2017-2019) şi raportul Ombudsman-ului din 2019.

Susține recurentul că, judecătorul de instrucţie nu a luat în considerare argumentele prezentate de instituţia penitenciară cu privire la evaluarea condiţiilor de detenţie în care este deţinut Ceban Nicolae, fapt din care a interpretat eronat clasificându-le grave, pentru care a dispus aplicarea calculului a 1 zile de reducere pentru 10 zile de detenţie pentru perioada de 820 zile aflat în detenţie în Penitenciarul nr.6-Soroca fiind redusă pedeapsa cu 82 zile.

De rând cu aceasta, susține recurentul că, Ceban Nicolae pe parcursul deținerii sale în ***** nu a înaintat nici o plângere către administrația penitenciarului în care s-a deținut cu referire la neconformitatea condițiilor de detenție, inclusiv nu a înaintat astfel de cereri nici în instanțele naționale (în ordinea civilă) nici internaționale pentru constatarea condițiilor precare în care considera că se deține.

La data de 17 ianuarie 2024, prin încheierea Curții de Apel Bălți, prin prisma art. 447 alin. (1) Cod de pr.penală, s-a comunicat participanților la proces că, recursul se judecă fără prezenţa părţilor la proces, tot odată în vederea examinării cauzei sub toate aspectele procedurale, prin esența art. 447 alin. (2) Cod de pr.penală, sa comunicat subiecților vizați în speță posibilitatea de a depune referință asupra recursului formulat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 17 ianuarie 2024, respectiv până la data examinării cauzei careva referință în sensul dat nu a parvenit, astfel instanța de recurs a considerat posibil examinarea cauzei în baza materialelor prezente la dosar.

Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, Colegiul penal consideră justificat de a-l admite, a casa încheierea Judecătoriei Soroca sediul Central din 14 decembrie 2023, cu dispunerea rejudecării cauzei în alt complet de judecată, din următoarele considerente:

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art. 469 alin. (1) pct.17^{1}) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

Potrivit art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. d) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța admite recursul, casează hotărârea și dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs.

În motivare soluției, Colegiul reține că remediul național preventiv și compensator a perioadei detenției în condiții de penitenciar contrar prevederilor art. 3 CEDO și a jurisprudenței CtEDO, a fost pus în aplicare la 01.01.2019 prin Legea nr. 272 din 29.11.2018 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, garantându-le condamnaților ce își execută pedeapsa în instituțile penitenciare din țară, reducerea termenului ei în conformitate cu legislația procesual penală în vigoare.

Urmare a adoptării cadrului legal intern, CtEDO a respins ca inadmisibile, mai multe cerințe formulate de condamnați referitor la despăgubiri pentru condițiile precare de detenție, reiterând în cauza Drăniceru vs RM din 12.02.2019, că având în vedere noul remediu preventiv și compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție, instituit în Republica Moldova în baza Legii nr.163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 1 ianuarie 2019) și a Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, acesta în principiu ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Cu toate acestea, Curtea subliniază că această concluzie nu va prejudicia în niciun fel o eventuală reexaminare, după caz, a chestiunii cu privire la eficiența remediului respectiv în funcție de deciziile pronunțate de către instanțele naționale și a executării lor efective, ea păstrându-și competența de ultim control cu referire la plângerile formulate de către eventualii reclamanți care vor epuiza căile de recurs interne disponibile.

De asemenea, Curtea a considerat că odată cu punerea în aplicare a legii nominalizate, remediul național intern ar putea a priori a fi considerat efectiv pentru contestarea condițiilor proaste de detenție în Republica Moldova, fiind disponibil persoanelor condamnate sau plasate în arest preventiv, precum și persoanelor eliberate din detenție, cu condiția respectării termenelor prevăzute de către noile prevederi interne și cu referire la caracterul compensator al remediului.

În contextul dat, reclamantul trebuie să beneficieze de noul remediu, în vederea obținerii la nivel național a recunoașterii violării și, după caz, a unei despăgubiri adecvate. Iar dacă el nu o va obține la nivel național, va avea posibilitatea adresării la CtEDO cu o nouă cerere în termen de șase luni după

epuizarea căilor ordinare de recurs intern, Curtea rezervându-și posibilitatea examinării coerenței dintre jurisprudența instanțelor naționale cu propria sa jurisprudență, precum și eficiența remediului atât în teorie, cât și în practică.

Astfel, Colegiul atestă că în accepțiunea prevederilor art. 473^2 alin. (5) Cod pr. penală, plângerea condamnatului Ceban Nicolae din 23.11.2023 a fost depusă în termen.

Numai că, la soluționarea cauzei deși judecătorul de instrucție a trecut în revistă prevederile art. 473^2 alin. (2) Cod de pr.penală, care prevede că, plângerea referitoare la condiţiile de detenţie menţionate la alin.(1) trebuie să conţină datele privind perioada şi locul detenţiei, precum şi descrierea detaliată a condiţiilor materiale care afectează grav drepturile condamnatului, cu solicitarea de a obliga administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile materiale contestate. La plângere pot fi anexate explicaţiile altor condamnaţi sau preveniţi, copiile plângerilor anterioare, adresate administraţiei instituţiei penitenciare sau autorităţilor de supraveghere, şi răspunsurile lor, alte probe relevante. Concomitent cu depunerea plângerii, se expediază o copie a acesteia, cu anexarea materialelor respective, către organul care pune în executare sentinţa sau încheierea.

Analizând plângerea formulată de către condamnatul Ceban Nicolae în vederea constatării condițiilor inumane de detenție în cadrul *****, Colegiul constată că conținutul ei este unul facil nefiind valorificate cele menționate de legiuitorul RM la prevederile art. 473^2 alin. (2) Cod de pr.penală, adică ce ar trebuie să conțină plângerea referitoare la condiţiile de detenţie, în pofida faptului că prin prisma art. 473/3 alin. (2) Cod de pr.penală, sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a condiţiilor de detenţie invocate de condamnat şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administraţiei instituţiei penitenciare.

De rând cu acesta, judecătorul de instrucție la o nouă rejudecare a cauzei urmează a luat în considerație circumstanțele menționate supra, inclusiv prin coraportare la prevederile art. 473^2 alin. (2^1) și (2^2) Cod de pr.penală, care presupune faptul că, în cazul în care plângerea depusă nu corespunde cerinţelor prevăzute la alin.(2), judecătorul de instrucţie stabileşte condamnatului un termen rezonabil, dar nu mai mare de 30 de zile, pentru înlăturarea neajunsurilor, iar în cazul în care condamnatul nu îndeplineşte în termen toate cerinţele din încheierea judecătorului de instrucţie, plângerea se consideră depusă la data prezentării iniţiale. În caz contrar, plângerea se declară inadmisibilă.

În această operă, Colegiul penal reține că plângerea deținutului Ceban Nicolae odată ce nu cuprinde esența imperioasă a condițiilor stabilite de art.473^2 alin. (2) Cod de pr.penală, judecătorul de instrucție la o nouă rejudecare urmează *ab initio* să purceadă la examinarea admisibilității ei ca ulterior după îndeplinirea rigorilor procesuale instituite de lege procesuală să purceadă la examinare în fond a ei având

posibilitatea de a admite sau respinge plângerii cu indicarea motivelor de rigoare în acest sens.

În consecutivitatea acestor idei, Colegiul penal constată că deși judecătorul de instrucție în mod just a stabilit ne încălcarea deținutului Ceban Nicolae în cadrul termenului executării pedepsei în ***** în perioada cuprinsă între 09.09.2021-11.12.2023 a normei spațiului locativ prevăzut la pct. 464 al Statutului executării pedepsei de către condamnat, totuși în mod superficial a tratat supoziția deținutului pe fonul deținerii în celule populate cu diverse insecte, umiditate în celule și mucegai pe pereți, fapt prin ce dificultățile cu care s-a confruntat au depășit relativ semnificativ nivelul de suferință inerent detenției, condiții care sunt contrare prevederilor art. 3 CEDO și suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

Or, Colegiul penal în susținerea poziției sale în vederea casării soluției judiciare cu remiterea cauzei la rejudecare în alt complet de judecată va trasa o altă obiecție asupra tezei date, în condițiile în care că pe parcursul deţinerii sale în Penitenciarul nr. 6 Soroca, Ceban Nicolae nu a înaintat nici o plângere nemijlocit administraţiei penitenciarului în care s-a deţinut, cu referire la neconformitatea condiţiilor de detenţie în special celulelor populate cu diverse insecte, umiditate în celule și mucegai pe pereți în vederea remedierii acestei situații, astfel toate aceste împrejurări trezesc unui observator obiectiv dubii asupra legalității verdictului judiciar contestat, fapt pentru ce recursul formulat de către administrația ***** a urmează a fi admis cu remiterea cauzei la o nouă rejudecare în alt complet de judecată.

Subsecvent, Colegiul penal la soluționarea recursului urmează a menționa că judecătorul de instrucție în mod superficial a făcut referire la cele indicate de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tramentului sau Pedepselor Inumane și Degrandante (CPT), or raportul (CPT) în urma vizitei din anul 2018-2019 este deja desuet și nu corespunde realității, deoarece asupra penitenciarului ***** sau efectuat schimbări (reparații curente pentru îmbunătățirea condițiilor) fapt ce la o nouă rejudecare urmează a fi verificat mai minuțios dacă într-adevăr condițiile materiale de detenție în care s-a deținut Ceban Nicolae sunt sau nu satisfăcătoare, depășesc sau nu pragul necesar de severitate titulat de art. 3 CEDO.

În atare împrejurări, reducerea condamnatului Ceban Nicolae a pedepsei închisorii cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție, pentru perioada detenției în Penitenciarul nr. 6 Soroca, în situația în care, instanța nu și-a motivat efectiv soluția referitor la condițiile de detenție a acestuia, reieșind din datele raportului prezentat de administrația Penitenciarului nr. 6 Soroca, nu poate fi acceptată, impunându-se rejudecarea în fond a cauzei.

Or, soluția judecătorului de instrucție este defectuos motivată, constituind în mod evident temei pentru recurs prevăzut la art. 444 alin.(1) pct.6) Cod de

pr.penală, fapt pentru ce, chestiunea dată constituie temei de a remite cauza la rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată, în vederea înlăturării neconcordanțelor menționate prin examinarea și aprecierea justă a aspectelor de fapt și de drept ale prezentei cauzei și emiterea în acest sens a unei hotărâri legale, întemeiate și motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Astfel, la o nouă examinare instanța de fond urmează să țină cont de cele enunțate mai sus și să emită o hotărâre legală, întemeiată și motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Reieșind din cele expuse, Colegiul penal reține caracterul întemeiat a argumentelor invocate în recursul formulat de către reprezentantul Penitenciarului nr. 6 Soroca, fapt pentru care îl va admite, casează hotărârea contestată cu remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

În corespundere cu art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod pr. penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul directorului penitenciarului nr.-6 Soroca, Viorel Țîmbaliuc, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Soroca sediul Central din 14 decembrie 2023 privind admiterea plângerii depusă de condamnatul Ceban Nicolae împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se admite, cu casarea încheierii contestate și remiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului **Ion Talpa**
Judecători: **Oxana Mironov**
Svetlana Șleahtițki